

К.А. Приб, С.О. Гуткевич
Prib, K.A., Hutkevych, S.O.

Чинники міжнародних міграційних процесів

Determinants of international migration

У статті проаналізовано основні тенденції міжнародної міграції населення у розрізі окремих країн та регіонів світу. Вивчено взаємозв'язок міграційних потоків з обсягами виробництва валового внутрішнього продукту приймаючих держав, умовами ведення бізнесу, рівнем прямих іноземних інвестицій, капіталізацією фондового ринку, якістю життя, станом демократії, загальним рівнем процвітання, досконалістю управління, розвитком систем освіти, охорони здоров'я, соціального капіталу, а також із гарантуванням особистих свобод і безпеки населення. Встановлено, що найвищий рівень кореляційного зв'язку характерний для чинників виробництва валового внутрішнього продукту, інвестиційних потоків й капіталізації фондового ринку, які й виступають провідними детермінантами міжнародних міграційних процесів.

Ключові слова: міжнародна міграція населення, міграційні потоки, чинники міжнародної міграції, міжнародні рейтинги.

This article analyzes the main trends in international migration in individual countries and parts of the world. It studied the relationship of migration flows to host countries' GDP, business environment, the level of direct foreign investment, stock market capitalization, quality of life, the state of democracy, the general level of prosperity, excellence of management, development of education, health, social capital, as well as guaranteeing individual liberties and public safety. The highest level of correlation was found between the determinants of gross domestic product, investment flows and stock market capitalization, and that are the major determinants of international migration.

Keywords: international migration, migration flows, determinants of international migration, international ratings.

Постановка проблеми. Неконтрольована стихійна міграція, що викликана військовим конфліктом у Сирії, останнім часом стала гострим дестабілізаційним чинником функціонування Європейського Союзу. Вона змусила політику та громадськість під дещо новим кутом зору поглянути на низку проблем, пов'язаних із соціально-культурними, етнічними, економічними, релігійними та іншими трансформаціями у житті європейської спільноти, які поступово відбувалися та накопичувалися на тлі поширення нестихійних, перманентних міграційних процесів другої половини ХХ – початку ХХІ ст. в Європі.

Міжнародна міграція населення є доволі звичним явищем, що існувало здавна і набуло особливого поширення ще в "епоху великих географічних відкриттів".

Проте у сучасному глобалізованому світі з постійно зростаючими міграційними потоками її значимість не лише не втрачається, а й поступово зростає. Адже ті переваги, які утворює міжнародна міграція, та ризики, які спричиняє, можуть стати визначальними у функціонуванні і розвитку окремих країн та цілих регіонів світу. Тому формування ефективної політики у сфері регулювання міграції має велике значення для будь-якої держави, що включена у світові міграційні процеси. Для України така значимість особлива, оскільки, з одного боку, наша держава посилює вектор своєї євроінтеграції, а з іншого – в силу історичних, географічних та геополітичних причин залишається вододілом між країнами різних світоглядних систем та, за висловом З. Бжезінського, "однією з ключових геополітичних зон світу".

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми міжнародної міграції населення досліджуються в теоретико-методологічному та практичному аспектах у працях когорти вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких найвагоміші здобутки належать О. Воробйовій, І. Гаврилової, А. Гайдуцькому, Н. Горбунову, І. Івахнюку, В. Іонцеву, Г. Колєву, Є. Малаховій, В. Мішиній, В. Моїсеєнку, О. Позняку, Л. Рибаківській, Л. Тарлецькому, І. Цапенку, Н. Чудакову та ін.

Поряд з тим поглиблені дослідження щодо визначення та аналізу тенденцій міжнародних міграційних потоків, формування міграційних коридорів, систематизації статеві-вікових, соціокультурних, професійно-кваліфі-

Приб Катерина Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України (Київ); Гуткевич Світлана Олександрівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки, Національний університет харчових технологій (Київ).

Prib, Kateryna Anatoliivna, Dr. S. (Econ.), Professor, Professor in the Department of anagement, Ukrainian State Employment Service Training Institute (Kyiv);

Hutkevych, Svitlana Oleksandrivna, Dr. S. (Econ.), Professor, Head of the Department of International Economics, National University of Food Technologies (Kyiv).

© Приб К.А., Гуткевич С.О., 2016

© Prib, K.A., Hutkevych, S.O., 2016

каційних та інших характеристик мігрантів, впливу міграції на соціально-економічний розвиток країн і регіонів, походження та призначення переміщених осіб тощо проводяться низкою міжнародних організацій, зокрема Міжнародною організацією з міграції (МОМ), Департаментом з економічних і соціальних питань Секретаріату ООН, Економічною і соціальною радою Генеральної Асамблеї ООН, Світовим банком та Групою Світового банку, Групою журналу The Economist [1–7] й іншими організаціями.

Широкого розповсюдження у науковій думці здобуло вивчення чинників, що провокують міжнародні міграційні процеси та визначають вектор міграційних потоків. Проте у науковій думці нині превалюють неформалізовані підходи до аналізу причинно-наслідкових зв'язків руху населення, що суб'єктивізує результати оцінок та ускладнює формування ефективної міграційної політики. З цих причин, попри розгалуженість наукових досліджень, проблеми міжнародної міграції потребують подальшого вивчення щодо обґрунтування наукових підходів до формалізованих оцінок впливу чинників на міжнародні міграційні процеси.

Виходячи з вищевикладеного, **метою** дослідження стало виявлення чинників міжнародних міграційних процесів та обґрунтування підходів до формалізованих оцінок причинно-наслідкового зв'язку щодо їх поширення.

Результати дослідження. Міжнародна міграція населення в сучасному світі поряд з процесами глобалізації, інтеграції, міжнародного руху капіталу дедалі стає впливовішим чинником, що визначає засади світового та внутрішньодержавних соціально-економічних устроїв. Сукупна чисельність мігрантів у світі перевищила 232 млн осіб. Лише в останню чверть століття вона зросла більш ніж на 50%.

При цьому міграційні процеси мають яскраво виражений регіональний характер (див. рис.).

Так, в абсолютному вимірі найбільша кількість мігрантів характерна для Азії, де сумарний відтік населення

сягнув 92,5 млн осіб, а притік склав майже 70,8 млн. Причини означеної міграційної динаміки в азійському регіоні перш за все полягають у наявності великої кількості явних і прихованих соціальних конфліктів, зокрема й військового характеру, що змушують людей шукати більш безпечні регіони проживання. Однак необхідно зазначити, що доволі значна частка мігрантів – 53,8 млн осіб або 58,2% – не залишили регіон, а переселилися до інших азійських країн. Причина цього у значній диференціації держав Азії за рівнем життя й доходів населення, стабільністю й безпекою проживання, що спричиняє активний внутрішньо-регіональний рух населення. Наприклад, соціально-економічні умови проживання у ОАЕ, Саудівській Аравії, Катарі кардинально відрізняють від Пакистану, Афганістану, Сирії тощо. Також доцільно враховувати, що з огляду на проживання в Азії понад 60% населення планети, існуючий міграційний рух (менше 2,25%) навряд чи можна визнавати надто активним.

Від'ємним сальдо між притоком і відтоком мігрантів вирізняються також Африка та Латинська Америка (з урахуванням країн Карибського басейну). При цьому надто низькими залишаються показники закріплення мігрантів у цих регіонах. Так, лише 48,9% (або 15,3 млн) африканських мігрантів перемістилися до інших країн Африки та тільки 14,7% (5,4 млн) латиноамериканців – до інших країн Латинської Америки. Решта переїхала до інших регіонів світу. Це обумовлюється відносно низьким рівнем та ускладненими умовами життя в африканських та латиноамериканських країнах.

Активні міграційні процеси спостерігаються в Європі, що пояснюється напливом до регіону мігрантів з Африки та Азії, а також динамічним внутрішньо-регіональним рухом завдяки відкритості кордонів та політиці євроінтеграції. Притік мігрантів на 14 млн осіб перевищує відтік. Окрім того, тут найвищий показник закріплення – 64,7% (або 37,8 млн осіб) не залишили регіон, а переселилися до інших європейських країн.

Європа є привабливим регіоном для потенційної

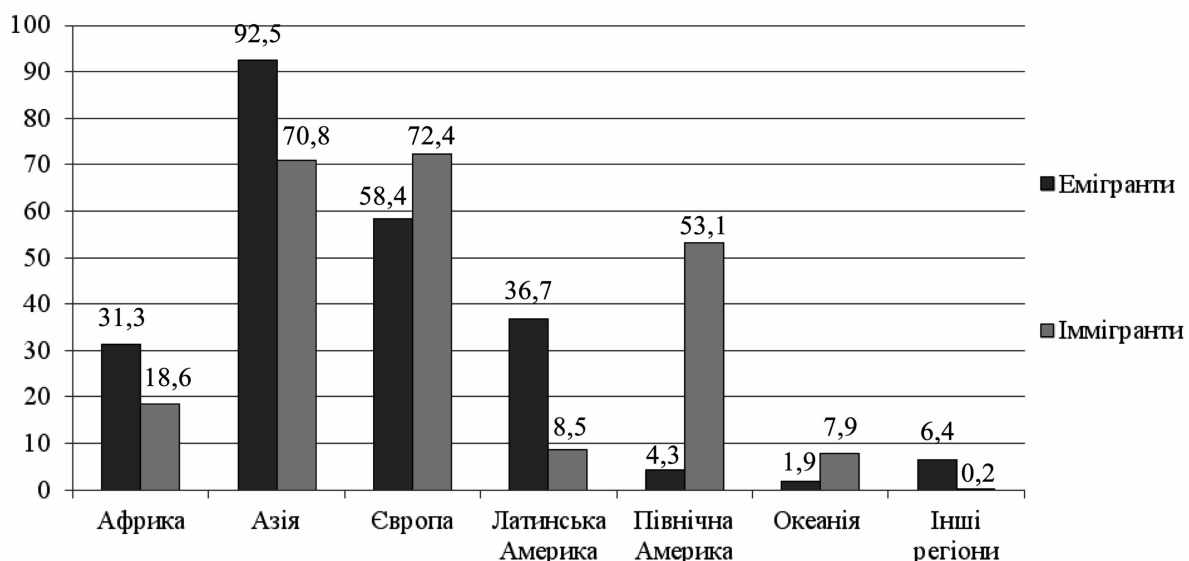

Рис. Розподіл міжнародних мігрантів за регіонами походження і призначення, млн осіб

Джерело: складено авторами на підставі даних [2].

еміграції. Проте беззаперечним лідером у цьому плані залишається Північна Америка. Потрібно відзначити, що до цього регіону при обчисленні міграційної статистики ООН та МОМ відносять тільки США і Канаду, але не враховують країни північної частини Карибського басейну. При відносно низькому показнику закріплення мігрантів (лише 1,2 млн з 4,3 млн переміщених осіб, або 27,9%) у Північній Америці сальдо між іммігрантами та емігрантами сягає майже 50 млн осіб – 53,1 проти 4,3 млн. Саме США і Канаді упродовж не одного століття надають перевагу мігранти з усього світу.

Подібна ситуація притаманна й Тихоокеанському регіонові, де сальдо міграційних потоків сягає 6 млн осіб, адже Австралія тривалий час є привабливою країною для міграції людей з різних частин світу, у т.ч. з Європи й Північної Америки.

Саме внаслідок такої міграційної привабливості в рейтингу окремих країн за чисельністю мігрантів США посідає першу позицію, Канада – восьму, а Австралія – 9–10 (див. табл. 1).

Значна чисельність мігрантів характерна для Росії – друге місце у рейтингу. Тут традиційно основними країнами походження іммігрантів є країни пострадянського простору, серед яких Росія до недавнього часу вигідно вирізнялася порівняно вищим рівнем життя, наявністю робочих місць, а також відсутністю мовних бар'єрів.

Своєрідною “Меккою для мігрантів” стали найбільш розвинені країни Євросоюзу – Німеччина, Велика Британія, Франція, Іспанія. Не останню роль у цьому відіграла їхня загальна відкрита й приваблива міграційна політика, яка, тим не менш, у кожній державі мала свої специфічні особливості. Так, наприклад, у Німеччині активне залучення іноземних мігрантів розпочалося після Другої світової війни і було пов'язане із нестачею робочих рук для відбудови зруйнованої економіки. Пізніше, з другої половини 80-х – першої половини 90-х рр. ХХ ст., німецький уряд активно сприяв репатріації німців з країн пострадянського простору й колишнього соціалістичного табору, що також посприяло активізації міграційних процесів. Натомість у Франції потоки міграції значною мірою

були пов'язані з процесами деколонізації африканських держав й утворенням нового типу зв'язків між колишніми колоніями і метрополією. У Великій Британії та Іспанії міграційна активність також почасти пов'язана із наслідками колоніальної політики.

Цікавим феноменом світової міграції є притік іммігрантів до Саудівської Аравії та ОАЕ, що пов'язане перш за все зі значним економічним піднесенням у цих країнах через активну розробку нафтових родовищ та завоювання домінуючих позицій серед операторів світового енергетичного ринку. Фактично кожен шостий мешканець ОАЕ – переселенець. Вищим рівнем вирізняється хіба що Ватикан, де 100% населення – мігранти.

Необхідно відмітити, що, за даними МОМ та ООН, у 2006 р. Україна входила в десятку країн із найбільшою кількістю мігрантів (у нашій державі їх налічувалося понад 6,8 млн осіб). Упродовж 2006–2013 рр. чисельність мігрантів скоротилася і склала близько 5 млн осіб. Тому вирішення проблем, пов'язаних із міжнародною міграцією, для України не втрачає своєї актуальності. Особливо нині – на тлі ускладнень, викликаних посиленням внутрішньої міграції.

Зазвичай до основних чинників поширення міжнародної міграції населення відносять пошук людьми прихистку від соціально-політичних дестабілізаційних процесів, у т.ч. й військових конфліктів, прагнення до розширення меж особистої свободи та демократії, намагання забезпечити якісніші умови життя, освіти, охорони здоров'я тощо. Проте такі переконання часто носять суб'єктивний характер і не підкріплені результатами формалізованого аналізу. Тому у процесі дослідження вивчався вплив сукупності соціально-економічних характеристик приймаючих країн на притік мігрантів шляхом співставлення міжнародних рейтингів та вимірювання тісноти кореляційного зв'язку. Частково результати дослідження стосовно десяти країн з найбільшою чисельністю мігрантів подано у табл. 2 і 3.

Особливості визначення світових рейтингів [4–9] міжнародними організаціями, аналітичними агентствами та дослідними установами обумовлює їх значні відмінно-

Таблиця 1. Рейтинг країн з найбільшою чисельністю мігрантів

Позиція у рейтингу	Країна	Чисельність мігрантів, млн осіб	Сукупна чисельність населення, млн осіб	Частка мігрантів у сукупній чисельності населення, %	Територія, тис. км ²	Густина населення, осіб / км ²
1	США	45,8	323,0	14,2	9 826,7	32,9
2	Російська Федерація	11,0	146,5	7,5	17 125,4	8,6
3	Німеччина	9,8	80,8	12,1	357,0	226,3
4	Саудівська Аравія	9,1	30,8	29,5	2 149,7	14,3
5, 6	ОАЕ	7,8	9,3	83,9	83,6	111,2
5, 6	Велика Британія	7,8	64,1	12,1	244,1	262,6
7	Франція	7,4	64,1	11,5	544,0	117,8
8	Канада	7,3	34,8	21,0	9 984,7	3,5
9, 10	Австралія	6,5	21,5	30,2	7 686,9	2,8
9, 10	Іспанія	6,5	45,1	14,4	506,0	89,1

Джерело: складено авторами на підставі інформації [3].

Таблиця 2. Позиції країн із найбільшою чисельністю мігрантів у міжнародних рейтингах

Країна	Місце у рейтингах					
	за рівнем ВВП	за рівнем простоти ведення бізнесу	за рівнем прямих іноземних інвестицій	за рівнем капіталізації фондового ринку	за рівнем якості життя	за індексом демократії
США	1	4	2	1	13	21
Російська Федерація	10	92	4	16	105	122
Німеччина	4	21	8	9	26	14
Саудівська Аравія	19	26	31	н.д.	72	163
ОАЕ	30	23	27	36	69	149
Велика Британія	5	10	10	7	29	16
Франція	6	38	37	5	25	28
Канада	11	19	5	4	14	8
Австралія	12	11	7	8	6	6
Іспанія	14	52	11	10	10	25

Джерело: складено авторами на підставі даних [4–8].

сті щодо складу включених у рейтинг держав. Так, до рейтингу за рівнем прямих іноземних інвестицій включено 196 країн світу, за розміром виробництва ВВП та щодо простоти ведення бізнесу – 187, за індексом демократії – 168, за рівнем процвітання – 142, щодо рівня якості життя – 111, за рівнем капіталізації фондового ринку – лише 60 країн, у яких відбувається найбільш активна торгівля на фондових біржах. Також додатково вивчався взаємозв'язок площі приймаючої країни та потоку іммігрантів у 192 країнах.

На прикладі десяти країн із найбільшою чисельністю мігрантів (табл. 2) видно, що ці країни посідають доволі високі позиції у рейтингах за виробництвом ВВП, надходженням прямих іноземних інвестицій та капіталізацією фондового ринку. Водночас умови ведення бізнесу в окремих з них ускладнені, а якість життя не достатньо висока. Крім того, державний устрій частини цих країн далекий від демократичного – лише дві держави входять до першої десятки у рейтингу за індексом демократії, ще

п'ять – розташувалися з 14 до 28 позиції, Російська Федерація ледь увійшла до третьої чверті рейтингу, а ОАЕ та Саудівська Аравія перебувають наприкінці рейтингу як держави з авторитарним стилем управління.

Так само не відслідковується зв'язок між позиціями держав у рейтингах за чисельністю мігрантів та рівнем процвітання (табл. 3). Рейтинг за рівнем процвітання [9] складається з восьми виокремлених рейтингів щодо оцінювання стану економіки й підприємництва, засад управління, розвитку освіти й охорони здоров'я, забезпечення безпеки і особистої свободи, функціонування соціального капіталу, а також узагальнення їх в інтегральному показнику.

Вимірювання тісноти зв'язку між положенням країн світу у рейтингу за чисельністю мігрантів та в інших міжнародних рейтингах, що містять ключові соціально-економічні характеристики приймаючих держав, здійснене на підставі кореляційно-регресійного аналізу та проведено по генеральній сукупності країн,

Таблиця 3. Позиції країн з найбільшою чисельністю мігрантів у рейтингу за рівнем процвітання

Країна	Загальний рейтинг процвітання	Економіка	Підприємництво	Управління	Освіта	Охорона здоров'я	Безпека	Особисті свободи	Соціальний капітал
США	11	11	11	11	9	1	33	15	11
Російська Федерація	58	55	42	106	29	42	91	111	50
Німеччина	14	5	16	16	12	6	21	17	16
Саудівська Аравія	42	29	49	50	23	43	73	110	26
ОАЕ	30	21	28	28	36	34	34	65	39
Велика Британія	15	19	6	9	25	20	23	12	12
Франція	22	30	19	20	26	8	31	21	53
Канада	6	8	15	7	2	11	9	1	6
Австралія	7	12	14	10	1	15	15	9	4
Іспанія	24	37	30	27	19	24	25	22	23

Джерело: складено авторами на підставі даних [9].

Таблиця 4. Тіснота кореляційного зв'язку між міграційними потоками та основними характеристиками приймаючих країн

Рейтинги країн світу	Коефіцієнт кореляції (r)	Коефіцієнт детермінації (r ²)
За рівнем ВВП (187 країн)	0,7851	0,6164
За площею (192 країни)	0,5416	0,2933
Щодо простоти ведення бізнесу (187 країн)	0,3263	0,1065
За рівнем прямих іноземних інвестицій (196 країн)	0,5723	0,3275
За рівнем капіталізації фондового ринку (60 країн)	0,5749	0,3305
Щодо якості життя (111 країн)	0,1984	0,0394
За індексом демократії (168 країн)	0,1607	0,0258
За рівнем процвітання (142 країни)	0,3050	0,0930
у т.ч. за станом: – економіки	0,3343	0,1118
– підприємництва	0,3341	0,1116
– управління	0,2440	0,0595
– освіти	0,3796	0,1441
– охорони здоров'я	0,3758	0,1412
– безпеки	0,1752	0,0307
– особистих свобод	0,1326	0,0176
– соціального капіталу	0,2669	0,0712

Джерело: складено авторами.

включених до відповідних рейтингів (табл. 4).

Встановлено, що рівень процвітання в різних країнах світу та окремі складові, що його визначають, а також якість життя, умови ведення бізнесу та розвиток демократії істотно не впливають на поширення міжнародної міграції населення. Відповідні коефіцієнти кореляції не досягають 0,38, а коефіцієнти детермінації – 0,15. Натомість встановлено, що на імміграційний рух деякий вплив справляє розмір території приймаючої країни (коефіцієнт кореляції 0,54, а коефіцієнт детермінації – 0,29).

По результатах дослідження виявлено міцний кореляційний зв'язок прямого типу між виробництвом ВВП та притоком мігрантів на рівні 0,78 (коефіцієнт детермінації сягає майже 0,62). Достатньо міцним виявився зв'язок між міграцією населення і надходженням прямих іноземних інвестицій ($r = 0,5723$, $r^2 = 0,3275$), а також капіталізацією фондового ринку ($r = 0,5749$, $r^2 = 0,3305$).

Інвестиції як внутрішні, так і зовнішні, є визначальним чинником розвитку економіки. Вони забезпечують утворення робочих місць та формування умов життєдіяльності населення. Саме цей факт пояснює доволі високу синхронність міжнародних міграційних потоків та руху

капіталу і потребує подальших поглиблених досліджень.

Висновки. Міжнародна міграція населення продовжує поширюватися і посилювати власну роль у функціонуванні й розвитку окремих регіонів та країн світу. При цьому умови ведення бізнесу в приймаючій державі, якість життя, стан демократії, загальний рівень процвітання, досконалість управління, розвиток системи освіти, охорони здоров'я, соціального капіталу, а також забезпечення особистих свобод і безпеки населення істотно не впливають на потоки міжнародних мігрантів, забезпечуючи доволі низький рівень стохастичного зв'язку. Натомість виробництво валового внутрішнього продукту, обсяги прямих іноземних інвестицій та рівень капіталізації фондового ринку характеризуються міцним зв'язком та виступають провідними детермінантами міжнародних міграційних процесів.

З огляду на виявлену залежність міграційних процесів з обсягами прямих іноземних інвестицій в економіку приймаючих країн та рівнем капіталізації їх фондового ринку перспективи подальших наукових розвідок у даному напрямі полягають у вивченні тенденцій щодо синхронності міжнародного руху капіталу та робочої сили.

Список використаних джерел

1. *МОМ у світі* [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції. – Режим доступу : <http://iom.org.ua/ua/mom-u-sviti>
2. *International Migration Report 2013* [Electronic resource] / The Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat. – Mode of access : un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/migration/migrationreport2013/Full_Document_final.pdf#zoom=100
3. *Доклады ЭКОСОС Генеральной Ассамблеи* [Электронный ресурс] / Экономический и социальный совет Организации Объединенных Наций. – Режим доступа : <https://www.un.org/ecosoc/ru/documents/reports-general-assembly>
4. *Gross domestic product ranking table* [Electronic resource] / The World Bank. – Mode of access : <http://data.worldbank.org/data-catalog/GDP-ranking-table>
5. *Doing Business 2014 Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises* [Electronic resource] / World Bank Group. – Mode of access : <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2014>
6. *Data Catalog* [Electronic resource] / The World Bank. – Mode of access : <http://datacatalog.worldbank.org>

7. *The Economist Intelligence Unit's index of democracy* [Electronic resource] / *The Economist*. – Mode of access : <http://www.eiu.com>
8. *Капитализация фондового рынка* [Электронный ресурс] // Система ИАССЭП. – Режим доступа : <http://data.cemi.rssi.ru/isepweb/cokapfr.asp>
9. *Рейтинг стран мира по уровню процветания*. Гуманитарная энциклопедия [Электронный ресурс] // Центр гуманитарных технологий. – 10.06.2011 (последняя редакция: 03.11.2015). – Режим доступа : <http://gtmarket.ru/ratings/legatum-prosperity-index/info>

Стаття надійшла 01.04.2016

УДК 330.3:331.5:338.2:378

М.П. Денисенко, С.В. Бреус
Denysenko, M.P., Breus, S.V.

Економічна безпека вищих навчальних закладів з урахуванням тенденцій ринку праці

Economic security of higher education institutions subject to trends in the labor market

У статті здійснено аналітичне дослідження економічної безпеки вищих навчальних закладів з урахуванням основних тенденцій ринку праці та в цьому контексті запропоновані адекватні сучасним умовам заходи.

Ключові слова: економічна безпека, ринок праці, вища освіта, вищі навчальні заклади, держава, роботодавці.

This article provides an analytical study of economic security of higher education institutions with allowance made for the main trends in the labor market, and in this context it proposed measures that are adequate to modern conditions.

Keywords: economic security, labor market, higher education, higher education institutions, state, employers.

Постановка проблеми. За сучасних реалій розвитку економіки України відбувається нагромадження диспропорцій на вітчизняному ринку праці, які спільно з іншим характеризуються поширенням тенденцій невідповідності рівня підготовки випускників вищих навчальних закладів (ВНЗ) потребам економіки, держави та вимогам роботодавців.

У цьому контексті як перед ВНЗ, так і перед державою постає важливе завдання забезпечення економічної безпеки, сприяти чому може підготовка висококваліфікованих випускників, які будуть затребувані як на вітчизняному, так і на міжнародних ринках праці з урахуванням нарощування процесів глобалізації, що відбувається на всіх рівнях (економічному, політичному, соціокультурному, освітньому тощо), реалізації євроінтеграційних пріоритетів України та переходу до економіки знань (освіта є одним із основних видів діяльності, що беруть участь у

створенні людського капіталу, а в економіці знань основою рушійною силою прогресу стає людина, оскільки саме вона створює знання [1]).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Відповідно до проблематики дослідження основні наукові результати з точки зору сутності ринку праці, його механізму функціонування та взаємозв'язку з освітою, у т.ч. і вищою, певною мірою охарактеризовані в працях великої кількості науковців. Серед них варто виділити таких, як: Д. Богиня, Т. Боголіб, О. Грیشнова, В. Гриньова, І. Грищенко, Г. Завіновська, А. Загородній, С. Єрохін, Н. Єсінова, Є. Качан, А. Колот, В. Кремень, К. Корсак, В. Куценко, В. Луговий, В. Мартинюк, Ю. Маршавін, О. Могильний, С. Мочерний, В. Федоренко.

Відаючи належне науковим здобуткам учених з проблематики, що досліджується, слід зазначити, що все ще не отримали комплексного висвітлення в науковій літературі аспекти, пов'язані з проведеним глибоких аналітичних досліджень щодо забезпечення економічної безпеки вищих навчальних закладів з урахуванням взаємодії держави, ВНЗ та роботодавців на ринку праці.

Мета статті полягає у здійсненні аналізу процесів забезпечення економічної безпеки вищих навчальних закладів та розробці адекватних сучасним умовам заходів забезпечення їх економічної безпеки з урахуванням основних тенденцій ринку праці у сфері вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах не простежується роль та механізм взаємодії держави на ринку з вищими і, як зворотній ефект, вплив елементів ринку праці на забезпечення економічної безпеки ВНЗ, економічний розвиток країни та забезпечення

Денисенко Микола Павлович, доктор економічних наук, професор, Київський національний університет технологій та дизайну (Київ);

Бреус Світлана Василівна, кандидат економічних наук, доцент, Київський національний університет технологій та дизайну (Київ).

Denysenko, Mykola Pavlovych, Dr. S. (Econ.), Professor, Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv);

Breus, Svitlana Vasylivna, PhD (Econ.), Docent, Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv).

© Денисенко М.П., Бреус С.В., 2016

© Denysenko, M.P., Breus, S.V., 2016